

פרק B

"להביט אחורה (לא) בזעם"

אוסבורן

הקדמה

עברו בערך 5 שנים מהגל הראשון של זיכרונות, עליהם כתבתי בחוברת הראשונה - "חוויות שזוכרים".

וכעת, הגל השני מבקש דורש וגואה בתוכי, והנה הגיע סוף סוף הזמן שאני מתיישב ומתחיל לכתוב.

לחוציא על הנייר את הזיכרונות ממבט של איש מבוגר (82). כמוכן, המבט הוא שונה, לא כל כך "בזעם", יותר רגוע, יותר מהורהר, יותר משתדל להבין את מה שלא ניתן להבין ...

רואה את עצמי כאיש אחר בתקופה הקשה ההיא. איני מסוגל להפנים שאני העכשווי הוא אותו נער אשר לחם יום יום בעיקשות, בהתמדה, בשביל לשרוד. אני זוכר היטב שלא התעסקתי בזמנו עם הלמה !!! רק פעם אחת דיברתי עם חבר בדרך לעבודה, אהרון הובל שמו. הוא היה יותר מבוגר ממני וכבר סטודנט באוניברסיטה ונוסף לזה מאוד משכיל וחושב. הוא אכן שאל שאלות נשאר בזכרוני משפט מפיו: "קלמנסו אמר שזה חוק בהתפתחות האנושית, לפיו הגרמנים חייבים תמיד לחום לעיתים מזומנות" (קלמנסו אמר את זה בתום מלחמת העולם הראשונה, בוועידת וורסאי, בזמן הדיונים על הסדרים לאחר המלחמה בנובמבר 1918).

נחזור לחיי היום יום של הנער ההוא בזמן הכיבוש הכוללים כל מיני חוויות חיוביות ושליליות. אני מתכוון לתאר התרחשויות אשר בזיכרוני, ללא סדר כרונולוגי, כפי שהן מופיעות כעת יומיום, ובעיקר בלילות, אותן איני מצליח לעבור ללא הפסקות שינה, מחצית השעה ולפעמים עד שעתיים ושלוש.

לוח השנה שלי

יש לי זיכרון טוב לתאריכים, לכן כל יום בבוקר אני מסתכל בלוח ונוזכר בהתרחשויות החשובות אשר קרו לי בעבר באותו תאריך:
ואלה הם דברי הימים:

9 בינואר 1944 – העיר הראשונה בשטח פולין מלפני המלחמה Sameh סרנה - שוחררה ע"י הצבא האדום בהתקדמותה מערבה.

באותו תאריך הצלחנו לקלוט בפעם הראשונה את שידורי ה BBC מלונדון, באמצעות המכשיר הפרימיטיבי - דטקטור Detector.

16 בינואר 1944 – זיגמונט התאבד – ראה הסיפור "זיגמונט"

14 בפברואר 1944 - עזבנו זמנית את המחנות ביער, בעקבות גילוי המקום ע"י איש זר, כנראה יערן, ראה הסיפור "מוטיה"

28 בפברואר 1944 – חזרה ליער לאותו המקום – הימור אשר הצליח.

14-28 בפברואר 1958 - שני תאריכים מקבילים לשנת 1944: 14 בפברואר-עזיבת ברית המועצות על ידי משפחתי, 28 בפברואר - על ידי הורי אישתי.

15,16,17 פברואר 1943 - האקציה השישית בבוריסלב. במשך שלושה ימים חגרמנים, בעזרת היודנט אספו את היהודים באולם הקולטע "קולוסאוס" וביום השלישי הובילו את הקורבנות במשאיות ע"י בית מטבחיים. שם ירו בהם, קברו אותם בתוך הבורות אשר הוכנו מראש. זו הייתה הפעם הראשונה שהגרמנים רצחו יהודים מבלי להעביר אותם למקום אחר. כבר לא איכפת היה להם לחשוף את כוונותיהם האמתיות.

קשה מאוד להיזכר בימים ההם. בהליכתנו לעבודה מהמחנה יכולנו לשמוע את הדי היריות אשר באו מכיוון בית המטבחיים כיום קיימת מצבה במקום, אותו בקרתי בשנת 2001. המצבה נבנתה ומתוחזקת ע"י ארגון יוצאי דרוהוביץ, בוריסלב והסביבה.

באקציה השישית נספו בת דודתי בלקה ובתה של בת דודתי טוסיה.

הזיכרונות האישיים שלי בקשר לטוסיה הם קשים ביותר. היותי מעורב אישית בנסיון להציל אותה אך ללא הצלחה. בכל שנה בתאריך 17 בפברואר אני מדבר בטלפון עם חני –

בתה של דזוניה, אחותה של טוסיה. חני מזכירה לי מאד את טוסיה, הן מבחינת מראה והן מבחינת האופי.

13 באפריל 1944 בריחה מהמחנה בזמן חיסולו והעברת היהודים מבוריסלב לפלשוב "רשימת שינדלר" סיפור "בום – אברוס".

כ"ט בסיוון תש"ג (1943) - יום הזיכרון של אימי אשר נרצחה בברוניצה, יחד עם כל יהודי גטו דרוהוביץ.

ט' בתמוז תש"א (1941) - הפוגרום הראשון בסכודניצה, בו נרצחו כ- 167 גברים ונערים מעל גיל 13. רק הודות לתושייתה של אימי אני ואחי שרדנו את הפוגרום האכזרי הזה.

3-6 באוגוסט 1942 - האקציה השלישית הגדולה ביותר. תוך 3 ימים אספו הגרמנים בתחנת רכבת כ- 50% מהאוכלוסייה היהודית של כל האיזור, על פי הרשימה שהוכנה ע"י היודנרט.

האקציה הופסקה לאחר היום הראשון היות והיהודים ידעו על האקציה המתקרבת והרוב הספיקו לברוח ולהסתתר. לאחר הפסקה של כחצי יום, כשהיהודים חשבו שהאקציה נגמרה ויצאו מהמחבואים ומהיערות, הגרמנים המשיכו את האקציה ללא כל רשימה. פשוט תפסו כל יהודי ללא יוצא מוחלל - כולל ה- ARBEITSJUDEN. כולם צורפו לטרנספורט, וכך הגרמנים הצליחו להשלים את המשימה.

3,6 אוגוסט - 3 באוגוסט 1989 נולדה נכדתי אלה, וב- 6 באוגוסט 1988 נולד נכדי אלון.

ציון ימי ההולדת היה קשה מנשוא - אי אפשר שלא להיזכר בהתרחשויות של 1942 כעת בשנת 2008 שמתו לב שעוד שני תאריכים חיוביים התרחשו במקביל:

3 באוגוסט 1947 הנישואים שלנו.

6 באוגוסט 1944 - שחרור מהגרמנים, ראה סיפור "הרשליב" אני מציין את יום הולדת השני - נולדתי מחדש.

תודות לשני תאריכים חיוביים נוספים אלה אני מקווה שבשנה הבאה הם לא יהיו כל כך עצובים.

21-24 אוקטובר 1942 - ראה סיפור "שולץ", אקציה רביעית, אכזרית - בתוך 4 ימים רצופים הגרמנים הצליחו לאסוף עוד כ- 1000 יהודים ולהעבירם ברכבת למקום לא ידוע.

4 נובמבר ועד 5 בדצמבר 1942 - האקציה החמישית שנמשכה למעלה מחודש; כך נקמו הגרמנים ביהודים על מפלתם בסטלינגרד. היו שלושה ימי אבל בכל רחבי גרמניה, כולל השטחים הכבושים. זאת הייתה האקציה שתשאירה את בוריסלב כמעט ללא יהודים מבוגרים וילדים.

היהודים שעבדו והיו בעלי התג עם האות R (ראת רשימת קלר) יכלו להמשיך לעבוד, אבל יתר האוכלוסייה הייתה בסכנת מתמדת. בתקופה זו, במהלך היום, הצלחנו להסתיר את הנשים שלנו בגטו בחפירות מתחת לרצפות העץ, רק בלילות אפשר היה לצאת למעלה, להודקף ולנושם קצת אויר צח.

בספרו "ללא אלוהים" תאר חברי קופל הולצמן את התקופה על כל היבטיה האנושיים.

היחסים בין הורים ובנים וכו'. איני מוצא בו את הכוחות לחזור פעם נוספת על הכול. מי שירצה

יוכל למצוא את הספר ולקרוא בו. (ראה גם "עלים יבשים").

נראה לי שבוה מסתיים לוח השנה האישי שלי.